

Temps d'acordar per enfortir la democràcia

Nota d'Opinió

Les societats occidentals viuen moments de polarització creixent, una dinàmica que buida el centre polític, dificulta la negociació parlamentària i impedeix els acords transversals que les societats plurals necessiten per avançar. D'això se'n ressent el propòsit de la política com a eina per respondre a les necessitats de la ciutadania. És especialment preocupant en un context de superposició de crisis, nacionals i internacionals, que n'afecten la vida diària: la crisi energètica i la inflació, les conseqüències internacionals de la guerra a Ucraïna, l'emergència climàtica, els reptes socials de la globalització i la digitalització, l'afebliment del multilateralisme o els xocs comercials entre grans potències. Aquestes crisis, complexes i de naturalesa entrelaçada, acceleren la necessitat d'aconseguir consensos amplis en favor de polítiques públiques efectives i de llarg abast.

Les democràcies europees no són immunes a la deriva antipolítica. Tothom en coneix els exemples. La tensió a la qual es sotmeten les nostres societats és un camp adobat per a la demagògia i l'extremisme. Com assenyalàvem en la nostra nota d'opinió anterior, la guerra a Ucraïna exigirà un esforç compartit per aconseguir consensos en matèries tan sensibles com la política energètica, la inflació o els fluxos migratoris. Així, **els partits que governen o que tenen vocació de govern són els responsables principals de revertir les dinàmiques de confrontació partidista.** Ara el no acord sovint es considera un incentiu electoral, però

el preu que les societats paguen per la polarització partidista és greu i sistèmic.

En aquest context, el Cercle d'Economia, fidel als seus principis fundacionals, considera necessari apel·lar a la responsabilitat dels nostres líders polítics. De la mateixa manera que els últims anys hem insistit que cal respectar l'estat de dret com a condició necessària de la política en les democràcies liberals, també considerem que cal recordar als nostres líders quina comesa han de tenir: l'acord per desenvolupar polítiques públiques destinades a fomentar el bé comú. La nostra reflexió respon a dos assumptes, situats en plans diferents, que afecten un la política espanyola i l'altre, la catalana, i que tenen en comú la necessitat de reconstruir el consens polític per enfortir la nostra democràcia i respondre a les necessitats socials.

La renovació del CGPJ

El primer és l'enquistada renovació del Consell General del Poder Judicial (CGPJ). **Fa quatre anys que aquest òrgan fonamental està caducat, i la responsabilitat principal d'aquest col·lapse no és atribuïble als jutges, sinó als partits polítics.** Ho percep així la Comissió Europea, que, per mitjà del comissari de Justícia, ha explicat que s'hauria de renovar de manera prioritària. També ho percep així la societat espanyola: segons una enquesta elaborada per al CGPJ el maig del 2021, «per al 87% dels espanyols, les dificultats per renovar els

vocals del Consell es deuen al fet que els partits polítics tenen més interès a provar de nomenar-hi persones que consideren ideològicament pròximes que a arribar a acords per seleccionar les més preparades». D'aleshores ençà no ha canviat res.

Que el principal partit de l'oposició hagi trencat les negociacions quan l'acord estava a punt de subscriure's és lamentable des de qualsevol angle. **Un partit que apel·la contínuament als valors constitucionals no pot incomplir, amb aquest bloqueig sistemàtic, els deures que la Constitució mateixa li imposa.** Ara el pretext ha estat la reforma del Codi Penal en matèria de sedició. El Cercle d'Economia, que va donar suport a concedir els indults, entén que pot ser una mesura que ajudi a canalitzar el conflicte territorial i a retornar-lo a l'àmbit de la negociació política. No obstant això, considerem que s'hauria d'abordar en un procés legislatiu més reflexiu, en el marc del qual es tipifiquin adequadament els delictes i es ponderin les penes que hi cal aplicar. En qualsevol cas, entenent que generi controvèrsia política i que per a una part de la societat espanyola sigui difícil d'entendre, modificar les normes penals no s'ha de barrejar amb el mandat constitucional de renovar el CGPJ. La democràcia es deteriora si els líders polítics no miren pel respecte a les institucions sobre les quals s'assenta. I la justícia, recordem-ho, és un dels pilars fonamentals de l'estat de dret. Cal que els ciutadans hi confiïn perquè el país es desenvolupi econòmicament i socialment.

La situació d'interinitat en el màxim òrgan de la magistratura es va agreujar amb la modificació legal del març del 2021, que impedeix al Consell nomenar magistrats del Tribunal Suprem, presidents de les seves Sales, presidents de les Audiències, dels Tribunals Superiors de Justícia i de l'Audiència Nacional, entre altres càrrecs, si els membres estan en funcions perquè els mandats els han caducat. Aquesta norma, aprovada amb els vots de la majoria de govern, anava destinada a pressionar el principal partit de l'oposició perquè cedís. Però lluny d'aplanar el camí de l'acord, la reforma va exacerbar l'enfrontament, la qual cosa va agreujar el perjudici al funcionament del sistema judicial i va afectar molt particularment el Tribunal Suprem, que té 17 de les 78 places de magistrat per cobrir.

Quan al nostre país la justícia es troba més necessitada de mitjans materials i humans per millorar l'eficàcia, l'oportunisme polític rema just en sentit contrari, perquè impedeix el funcionament normal dels seus més alts tribunals. Encara és més greu que es projecti una aura de descrèdit sobre la seva independència per la falta d'una voluntat política compartida. El Cercle d'Economia apel·la al conjunt de les forces polítiques, i especialment als dos partits principals, a reprendre immediatament la negociació per desbloquejar l'acord. No reprendre'l és una irresponsabilitat que afebleix les nostres institucions i retalla la credibilitat del sistema democràtic.

Pressupostos davant la paràlisi

El segon tema, en un pla molt diferent en àmbit i transcendència, és que cal aprovar uns pressupostos perquè el govern de la Generalitat pugui exercir les seves tasques en benefici de tots els ciutadans. Això també ho condiciona la polarització a la qual està sotmesa la política, en aquest cas, la catalana. Les agendes partidistes i fins i tot personals podrien imposar-se al bé comú, però l'aritmètica parlamentària és tossuda i **l'única manera de tirar endavant els pressupostos és amb un acord entre les forces polítiques principals. En el fons, això implica una oportunitat per sortir de la dinàmica de blocs en què la política catalana fa anys que està instal·lada.** Aquestes dinàmiques polaritzadores són profundes i de llarg abast, de manera que la temptació de continuar a les trinxeres és difícil de vèncer. És legítim que els uns i els altres triïn el camí que, aparentment, més bé pot servir els seus interessos, com a mínim a curt termini. Però mantenir-se a la trinxera seria un acte profundament irresponsable dels partits amb vocació de govern.

Avui la pròrroga pressupostària no és cap opció. L'economia catalana encara no s'ha recuperat del sotrac que la pandèmia va comportar, i la crisi energètica i les pressions inflacionistes tornen a posar en dificultats els col·lectius més vulnerables i amplis sectors del teixit productiu del país. En termes econòmics i socials, prorrogar els pressupostos no permetria desplegar tots els recursos públics disponibles, precisament quan són més necessaris.

El preu de la irresponsabilitat té una xifra: 3.098 milions d'euros, l'augment de la capacitat de despesa de la Generalitat per al 2023, que el Consell de Política Fiscal i Financera ja ha validat i que si no s'aproven nous pressupostos, quedaria en l'aire.

En aquestes circumstàncies, la capacitat de reprioritzar les partides de despesa també quedaria limitada seriosament, per la qual cosa els recursos no es podrien redirigir als col·lectius o sectors que més els necessiten. És cert que hi ha mecanismes per esquivar aquestes limitacions, però només de manera parcial. **Sense pressupostos nous, el govern de la Generalitat no podria aprovar inversions noves, cosa que encara agreujaria més la falta d'inversió pública a Catalunya, perquè el ritme d'execució de les inversions estatals es manté en mínims inacceptables i, lluny de corregir-se, es va accentuant.** El primer semestre d'enguany, només s'ha executat el 16% de la inversió estatal prevista a Catalunya, pel 25% de mitjana a Espanya i el 52% a la Comunitat de Madrid. Una situació preocupant i que ve de lluny. En el període 2015-2021, la inversió estatal per habitant i l'any va ser de 104 € a Catalunya pels 187 € de la Comunitat de Madrid.

A part de la paràlisi de la inversió pública, també seria molt difícil aprovar mesures de suport a famílies i empreses per esmorteir l'impacte de la crisi energètica. Per exemple, si no s'aproven els pressupostos per al 2023, quedaria en suspens el paquet de 300 milions d'euros que el govern de la Generalitat va anunciar en el debat de política general, i que es preveia destinar a la transició energètica, l'educació i el suport als col·lectius més febles. Catalunya no ho pot permetre. En matèria energètica, per exemple, fa massa anys que la paràlisi domina. A Catalunya, des del 2015 la capacitat de producció d'energia renovable només ha augmentat un 4%, mentre que a Espanya ha crescut un 34%. Així, a Catalunya la producció d'energia fa més d'una dècada que està estancada en el 18%; en canvi, a Espanya ha pujat de manera destacable fins a situar-se a la vora del 50%. Catalunya no només no ha de quedar enrere, sinó que ha d'aspirar a ocupar posicions de lideratge en la transició energètica, i disposa dels recursos

suficients. Transició energètica i desenvolupament industrial aniran de bracet. S'han d'aprofitar projectes com el BarMar per situar Catalunya com un actor clau en matèria energètica en l'arc mediterrani. Els fons Next Generation EU, la dotació dels quals enguany per a Catalunya supera els 2.700 milions d'euros, i en què els projectes destinats a la transició energètica tenen un pes molt important, s'han d'aprofitar. També cal aprofitar els fons per al desenvolupament i la transformació industrial, en què Catalunya té un avantatge competitiu, la qual cosa permetria fer-ne una regió de referència.

Política davant la incertesa

El nostre present el travessen crisis complexes i entrellaçades. Aquesta realitat entenebreix l'horitzó democràtic i tensa la societat. **Davant la incertesa que paralitza, la bona política es pot comprometre i s'ha de comprometre amb el seu propòsit: el bé comú, mitjançant l'enfortiment de la qualitat democràtica. És urgent que els partits amb vocació de govern, tant a Catalunya com a Espanya, tinguin una mirada àmplia i de llarg abast.** Més enllà de la seva posició, han d'afavorir l'acció de govern en els aspectes centrals del país. En temps que les pulsions polaritzadores són fortes, els líders polítics no han de caure en les pressions de les bases més cridaneres, sinó assumir la pròpia responsabilitat. Actuant així, no només compleixen la seva comesa pública. Amb el diàleg i la transacció des del respecte mutu com a valors centrals, conreen l'esperit que sosté tota societat democràtica en pro de l'interès social.

Novembre, 2022

